

Pristupi objašnjenju opredjeljenja birača (I)

Participacija

Aspekti izbornog ponašanja

- Politička participacija – učešće ili neučešće?
- Izborna opredjeljenje – za koga?

Politička participacija

- “Pod političkom participacijom se podrazumijevaju sve legalne aktivnosti privatnih građana koje su više ili manje neposredno usmjerene na uticaj na izbor akcija koje preuzima vlast” Nie & Verba, 1975
 - Svrha zadovoljstva građana
 - Svrha utvrđivanje odgovornosti

Politička participacija (Nie & Verba, 1975)

Oblik aktivnosti	Tip uticaja	Područje rezultata	Postojanje konflikta	Potrebna inicijativa
Aktivnost u kampanji	Veliki pritisak, Mala – velika informisanost	kolektivna	Konfliktno	Donekle
Kooperativna aktivnost	Mali - veliki pritisak, velika informisanost	Kolektivna	Može, ali obično nije	Mala – velika
Glasanje	Veliki pritisak, mala informisanost	Kolektivna	Konfliktno	Mala
Komunikacija sa vlašću o društvenim problemima	Mali pritisak, velika informisanost	Kolektivna	Obično nekonfliktno	Velika
Komunikacija sa vlašću o privatnim problemima	Mali pritisak, velika informisanost	Lična	Nekonfliktno	Velika

Politička participacija

- Konvencionalna participacija: glasanje
- Nekonvencionalna participacija:
 - potpisati peticiju
 - pridružiti se bojkotima
 - učestvovati na zakonski odobrenim demonstracijama
 - pridružiti se neslužbenim štrajkovima
 - zauzeti zgrade ili fabrike

Razlozi za izbornu apstinenciju?

- Demografske varijable
- Psihološke varijable

MNES, 2016

Pol?

Da li ste glasali/Pol	Muški	Ženski
Glasao sam	502 50.1%	499 49.9%
Nisam glasao	85 47%	96 53%

MNES, 2016

Obrazovanje?

Da li ste glasali/Obrazovanje	Osnovno ili manje	Srednje	Fakultetsko ili više
Glasao sam	23.3%	49.2%	27.5%
Nisam glasao	21.3%	46,5%	32.2%

MNES, 2016

Veličina naselja?

Da li ste glasali/veličina naselja	Ruralno/seosko	Mali grad	Predgradje	Veci grad
Glasao sam	38%	25.5%	15.8%	20.7%
Nisam glasao	29.3%	27.1%	21.5%	22.1%

MNES, 2016 Godine?

Da li ste glasali/Godine	18-34	35-54	55+
Glasao sam	28.8%	38.7%	32.5%
Nisam glasao	43.8%	23%	33.1%

Izborna participacija zavisi od:

- Izbornog zakonodavstva
- Osobina društvene situacije
- Motivacije birača
- Političke mobilizacije

Izorno zakonodavstvo

- Zakonska regulacija izlaska na izbore
- Prohibitivna klauzula
- Tip izbornog sistema:
 - Proporcionalni
 - Idejno-programske razlike, konfliktno društvo
 - Program stranke
 - Jača centralizaciju
 - “partijski” ljudi
 - Manje interesne grupe...
 - Većinski
 - Vrijednosno homogenije društvo
 - Jača decentralizaciju
 - Akcenat na kandidatu

Osobine društvene situacije

- Važnost izbora
- Emocionalna uključenost birača
- Neizvjesnost ishoda izbora
- Razlozi ravnodušnosti (Braud, 2004):
 - Ravnodušnost zbog udaljavanja
 - Ravnodušnost zbog nedovoljnog razumijevanja
 - “politiku treba prepustiti onima koji bolje znaju”
 - Razočaranost “kompromisima političara
 - Zaštita samopoštovanja
 - Ravnodušnost zbog odustajanja

Motivacija birača (I)

- Vroomova teorija očekivanja (1964):
“Motivacijska sila izborne situacije biti će proporcionalna percipiranoj mogućnosti da će izbor jedne, a ne neke druge alternative dovesti do željenih rezultata.”
 - Ako se bira neko ko neće imati uticaj na one koji biraju
 - Što veći broj birača, manja motivacija
 - Nivo izbora: što veći, veća motivacija

Motivacija birača (II)

- Interesno glasanje Vs. konformističko glasanje
- Četiri pravila za participaciju grupa:
 - Interesi povezani sa nadležnošću vlasti koja se bira
 - Ako ima više mogućnosti da se obavijesti
 - Ako je izložena socijalnom pritisku
 - Ako ne postoji unutrašnji konflikt kako glasati

Motivacija birača (III)

- Rose (1989):
 - 10% stanovništva je vrlo politički aktivno
 - 20% stanovništva je umjereno aktivno, uglavnom u vrijeme izbora
 - 50% stanovništva kao jedinu aktivnost ima izlazak na izbore
 - 20% je potpuno apolitično, čak i ne glasa

Motivacija birača (IV)

- Rose (1989):
 - 20% populacije formira svoje stavove pod uticajem porodice
 - 10% socijalna okolina – porodica + druge socijalne grupe
 - 1/3 politički osviješćena
 - 10% vrlo pažljivo prati i vrednuje politička dešavanja
 - 10% stranački aktivisti

Motivacija birača (V)

- Milibratov (1965) hijerarhijski prikaz uključivanja u politiku:

Gladijatori	Javna funkcija Kandidatura za funkciju Sakupljanje sredstava Posjećivanje skupova Aktivno članstvo i doprinos kampanji
Prelazne aktivnosti	Posjećivanje sastanaka Davanje finansijskih priloga Kontaktiranje vođa
Promatrači	Bedževi, agitovanje Uvjeravanje drugih da glasaju, glasanje, rasprava o politici
Apatični	Potpuno odsustvo iz politike

Ljestvica političkog učešća

0 -
apatija

1-
slušanje

2 -
rasprava

3 - javno
iskazivanje
stava

5-
pristupanje
grupi

4 -
prisustvo
skupovima

6 -
finansijski
doprinos

7 -
politička
funkcija

Politička mobilizacija

- Uticaj na izlazak, ne na opredjeljenje
- Povratna sprega – koliko su partije sposobne da mobilišu birače
 - Konverzija Vs. mobilizacija
- Uloga medija da:
 - Prikažu političku paletu
 - Informišu o društvenim problemima
 - Izazovu emocionalne i vrijednosne reakcije
 - Prikažu snagu pojedinačnih kandidata